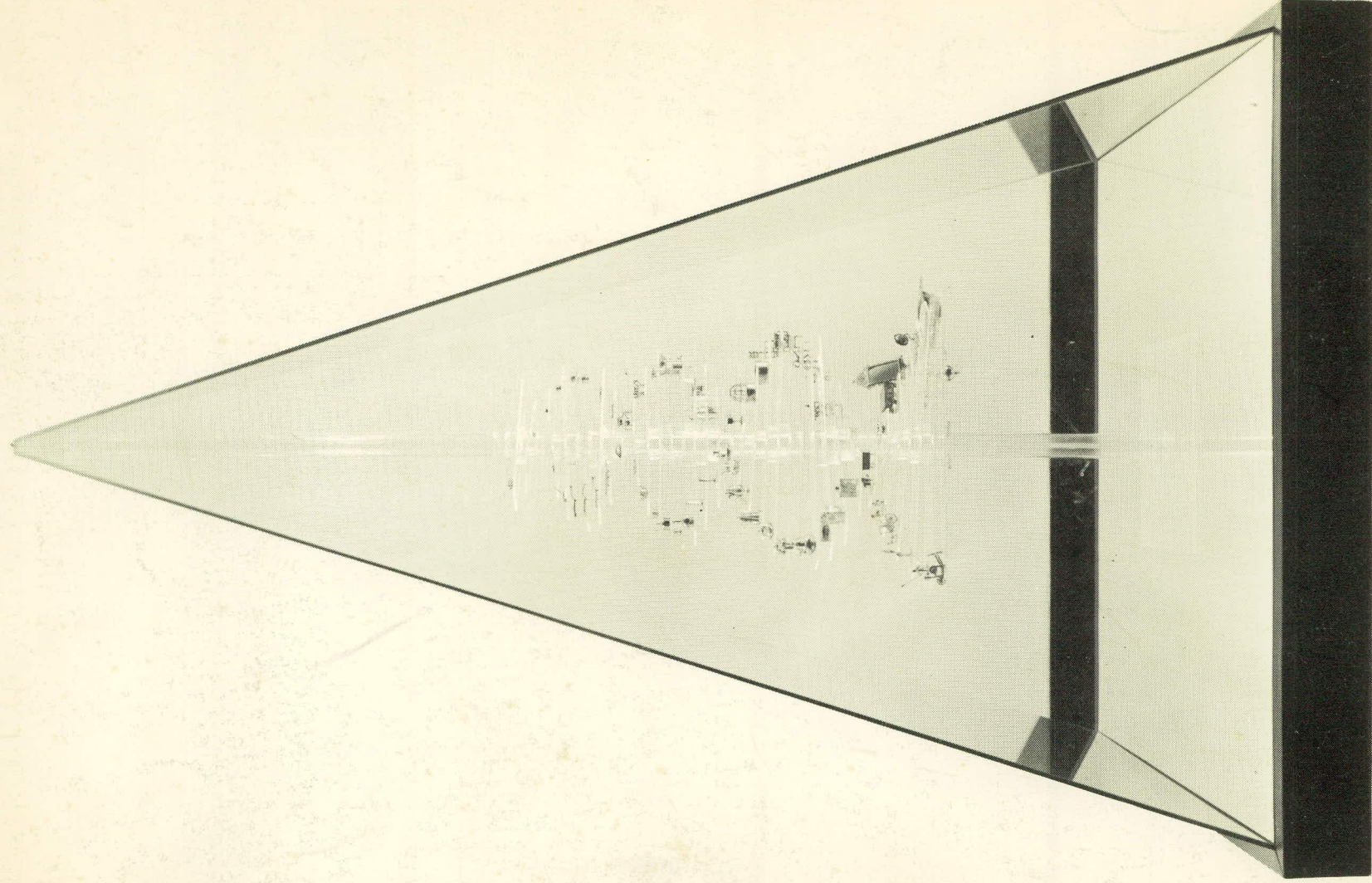

MINIATUURZILVER UIT HET LEGAAT VAN
MEVROUW A.M.E.B. WTTewaAL – VON MANSBACH

MINIATUURZILVER

VAN MEVROUW A.M.E.B. WTTewaAL-VON MANSBACH

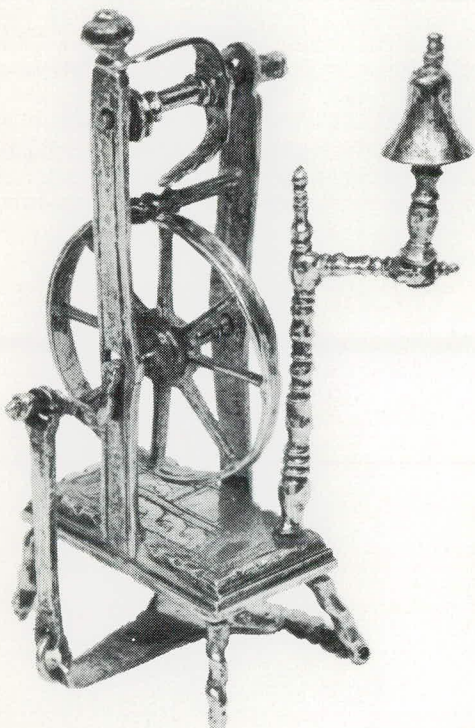
INFORMATIE

De verzameling zilveren voorwerpjes die tijdelijk in de vitrine in de hal is opgesteld, komt uit het bezit van Mevrouw A.M.E.B. Wttewaal-von Mansbach. Zij had deze collectie sinds 1 juni 1964 in bruikleen afgestaan aan het Centraal Museum, en na haar overlijden op 5 november 1975 werd deze permanent opgenomen in het museum als leگاat.

UTRECHT

CENTRAAL MUSEUM

De zilveren voorwerpjes worden aangeduid met de benaming 'speelgoed' en hebben toebehoord aan Sara Cornelia van der Meulen (Rotterdam 1803 — Utrecht 1865). De meeste miniatuurvoorwerpen werden gemaakt in de 18de eeuw, enkele in het begin van de 19de eeuw. Eigenlijk is 'speelgoed' geen juiste benaming voor deze gebruiksvoorwerpen en figuren in miniatuur. De functie van het 'speelgoed' is niet zozeer om ermee te spelen, maar meer om ernaar te kijken. Een vergelijking met het 17de eeuwse Utrechtse poppenhuis en andere poppenhuizen uit die tijd, ligt voor de hand. De poppenhuizen waren ook niet gemaakt als speelgoed voor kinderen, maar vormden een onderdeel van een kunstverzameling. Zij bevatten ook zelf weer een groot aantal kunstvoorwerpen en andere kostbare zaken. Op die manier zou dit zilveren 'speelgoed' ook gezien kunnen worden, dus als verzamelobject. Een aanwijzing hiervoor is het feit dat de collectie ontstond in een familie die ook andere dingen verzamelde. De eerste bezitster van dit zilver, Sara van der Meulen, was de echtgenote van de bekende verzamelaar Dr. Gerard Munniks van Cleeff (1796-1860). Hij was geneesheer en lid van de gemeenteraad en van de Provinciale Staten van Utrecht. Zijn verzameling boeken en historieprenten zijn geveild, en zijn collectie topografische tekeningen kwam via de boekverkoper Beyers in 1870 in bezit van de broer van Koning Willem III, Prins Hendrik. Thans wordt die verzameling bewaard in het Koninklijk Huisarchief.

Spinnewiel 8

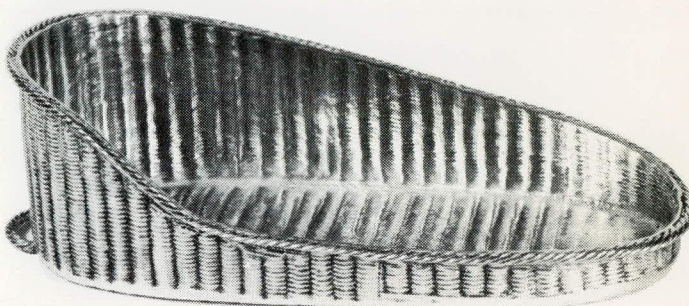

Stoel 20

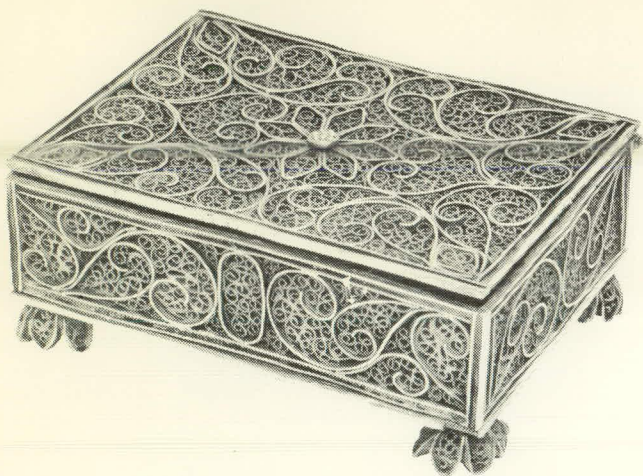
Een aantal zilveren voorwerpjes van de collectie kan vergeleken worden met die uit het Utrechtse poppenhuis. De zilveren voorwerpjes daarin dateren uit het laatste kwart van de 17de eeuw, terwijl o.a. de komforen in de keuken later zijn toegevoegd. In de keuken van het poppenhuis staan bij de haard vuurtangen, een vuurkorf en een wafelijzer van zilver. Deze voorwerpjes zijn te vergelijken met enkele uit de 'speelgoed'-verzameling, waarin voorwerpjes die in werkelijkheid van een ander materiaal zijn, in het klein in zilver zijn uitgevoerd, bijv. een garenwinder (17), een kooi (23), en een mand (52). Daarnaast staan in het Utrechtse poppenhuis dingen die ook in groot formaat van zilver zijn: o.a. doosjes, een inktstel, kandelaars, komforen. In de 'speelgoed'-verzameling zijn eveneens miniatuurafbeeldingen van grote zilveren gebruiksvoorwerpen: kandelaber (11), brandewijnkom (26), schotel (27), komfoor (38), trekpot (47).

De overige voorwerpjes uit de collectie laten figuurtjes zien die bezig zijn met het uitoefenen van een beroep of andere tijdspassering (12, 13, 15, 16). De gespen (74) en het lodder-eindoosje (18) vallen buiten de bovengenoemde categorieën en zijn gewoon kleine zilveren voorwerpen.

Al het zilver heeft ongeveer dezelfde afmetingen, terwijl de dingen waarvan het miniatuur afbeeldingen zijn in grootte veel kunnen verschillen. Het is daarom ook te vergelijken met de voorwerpjes die tegenwoordig in een letterbak worden gezet. In de 19de eeuw werden dit soort miniatuurtjes 'étagère-zilver' genoemd. Die naam wijst op de manier waarop het toen werd uitgesteld, nl. in een étagère, dat is een tafeltje met boven elkaar geplaatste bladen of het bovenstuk van een kast met kleine plankjes.

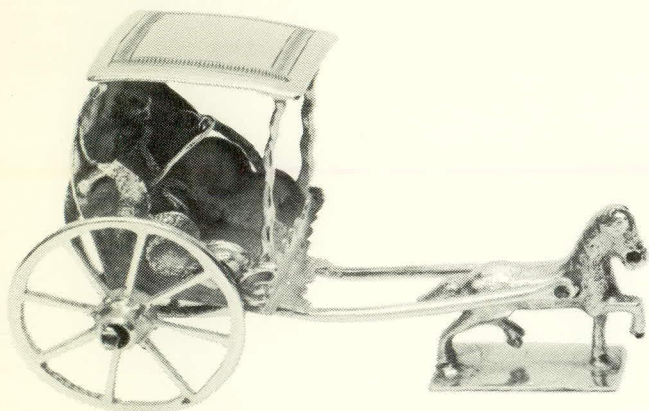
Bakermat 24

Filigraindoos 3

Er waren vroeger zilversmeden die zich speciaal toelegden op het maken van dit soort miniaturen. Leden van de Familie van Strant (18de eeuw) uit Amsterdam behoorden daartoe (34, 36). Juist Amsterdam was een stad waar veel 'speelgoed' gemaakt werd, maar dat ook in andere plaatsen dergelijke voorwerpen werden gemaakt, bewijzen wel de twee Utrechtse voorwerpjes in de collectie (37, een tabakspot, 55, een kwispedoor). Evenals bij 'groot' zilver heeft het 'speelgoed' in vele gevallen tekens, merken en keuren. De gang van zaken van zilversmid tot de eigenaar van het zilveren voorwerp was ook dezelfde. De zilversmid werd na het afleggen van zijn meesterproef ingeschreven in het gilde en mocht zijn mees-terteken aanbrengen in wat hij maakte. Daarna moest hij het door een keurmeester, die door een college was aangesteld laten keuren om zo te laten vaststellen dat hij het aangegeven percentage zilver had gebruikt. Op het voorwerp kwam, als het goed was, het teken van grote of kleine keur. In het eerste geval (eerste gehalte zilver) is het aantal delen zilver ten opzichte van het aantal delen ander metaal van de legering groter dan in het tweede geval (tweede gehalte zilver). Bovendien werd door de keurmeester een jaarletter aangebracht.

Elk jaar had een letter van het alfabet, zodat als bij de Z was aangeland het jaar daarna weer met de A gekenmerkt werd, maar van een ander lettertype. Zo is het dus, als een jaarletter op het voorwerp staat, na te gaan in welk jaar het voorwerp ter keuring is aangeboden. De gilden werden in 1795 opgeheven, en in 1806 moesten de stempels, keuren en platen worden vernietigd. Veel van de zilveren voorwerpjes werden in 1807 opnieuw gekeurd. Niet altijd vindt men tekens en merken op zilver, soms zijn ze niet aangebracht, soms zijn ze in de loop der tijden weggepoetst.

Wagen met paard 14

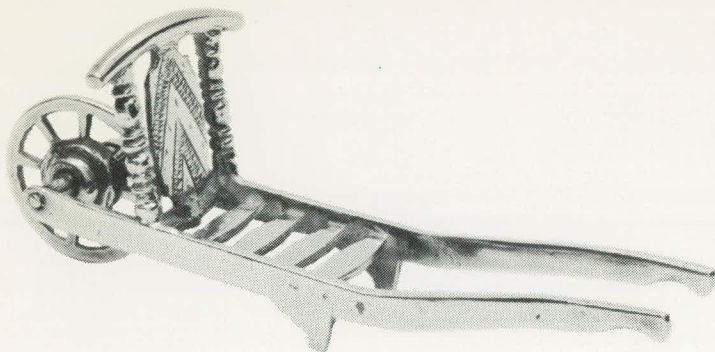
Voor het maken van het 'speelgoed' zijn dezelfde technieken gebruikt als voor grote zilveren voorwerpen. Er zijn doosjes en een spiegel in filigrain (3,4,5), werk waarbij platte dunne zilverdraden tot een patroon zijn gebogen en vastgesoldeerd in een raamwerk van dikkere zilveren banden. Er is een fraaie gedreven schaal bij (27) en een brandewijnkom (26). Bij deze techniek ontstaat de voorstelling in reliëf door aan de achterzijde het ontwerp met hamers en ponsen uit te voeren, zodat aan de voorzijde partijen omhoogkomen. De afwerking gebeurt ook aan de voorzijde. Enkele figuurtjes (12,13,15,16) zijn in zilver gegoten à cire perdue: een model wordt in was gemaakt en omgeven met een kleimantel. Door verhitting smelt de was, die er door een gaatje uitloopt. In de leegte die de was achterlaat wordt dan het vloeibare zilver gegoten. Na afkoeling kan de mantel worden weggehaald. De voetstukjes waarop de figuurtjes staan zijn gegraveerd; met een 'stekker' zijn lijnen uit het zilveren plaatje gestoken. Een andere manier om een zilveren plaat te versieren is door het uitzagen van een patroon zodat à jour ontstaat, te vergelijken met papierknipsels. De stoof (22) is daarvan een voorbeeld.

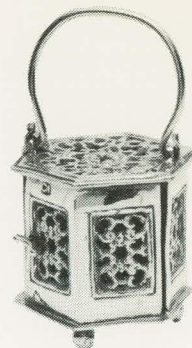
Ketel 46

Naast de collectie die bijeengebracht is door mevrouw Wtte- waal zijn in het museum nog andere zilveren voorwerpjes die uit verschillende verzamelingen afkomstig zijn. Het 'speel- goed' is opgenomen in de catalogus van een zilvertentoon- stelling van de collectie van het Centraal Museum, die plaats- vond van 15-6 tot 17-9-1972.

De vetgedrukte cijfers verwijzen naar de catalogusnummers achterin.

Kruiwagen 9

Stoof 22

Herkomst van de collectie miniatuurzilver:

Sara Jacoba Cornelia van der Meulen (1803-1865); echtgenote van Gerard Munniks van Cleeff (1796-1860)

Hun dochter: Johanna Sara Munniks van Cleeff (1832-1866); echtgenote van Carel Casimir Alexander, ridder van Rappard (1824-1871)

Hun dochter: Jonkvrouwe Sara Jacoba Cornelia van Rappard (1864-1944); echtgenote van Carl Philipp Georg Adalbert von Mansbach (1891-1922)

Hun dochter: Antoinette Maria Eugenie von Mansbach (1891-1975); echtgenote van Mr. Frederik Willem Reinhard Wttewaal (geb. 1880).

Gedreven schotel 27

LIJST VAN VOORWERPEN

1.
Kandelaar, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4 \times 3 \times 2,9$
hk 1807
Inventarisnummer 14461
- 2
Kandelaar, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4 \times 3 \times 2,9$
hk 1807
Inventarisnummer 14462
- 3
Filigraindoos, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,5 \times 5,9 \times 4,3$
m: wapenschild met staande leeuw en om
Inventarisnummer 14463
- 4
Filigraindoos, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $1,6 \times 4,1 \times 3,5$
hk 1807
Inventarisnummer 14464
- 5
Spiegel in filigrainomlijsting, 18de eeuw
Leids meester
Zilver, $11,8 \times 5,7$
gr.k.: Leiden, *jrl*: E en twee om.
Inventarisnummer 14465
- 6
Wandkandelaar, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $10,4 \times 6,3 \times 5,1$
mrt: A V N en twee zwaarden
hk 1807
Inventarisnummer 14466
- 7
Spinnewiel, 18de eeuw
Abraham Effemans (1648-1758)
Zilver, $7,6 \times 6,1 \times 3,7$
kl.k.: Amsterdam, *mrt*: AE, *jrl*: K
Inventarisnummer 14467
- 8
Spinnewiel, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $7,5 \times 7 \times 3,6$
m: tweemaal W
Inventarisnummer 14468
- 9
Kruiwagen, 19de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,9 \times 2,4 \times 7,7$
bt
Inventarisnummer 14469
- 10
Scharesliep, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4,5 \times 2,3 \times 7,6$
om, *hk* 1807
Inventarisnummer 14470
- 11
Kandelaber, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $12 \times 4,3 \times 4,3$
om, *hk* 1807
Inventarisnummer 14471
- 12
Man met lans, 18de eeuw
Lid van geslacht van Somerwil?
Zilver, $6,5 \times 3,5 \times 2$
mrt: boompje, *kl.k.*: Amsterdam, *hk* 1807
Inventarisnummer 14472
- 13
Man met vlieger, 18de eeuw
Pieter van Somerwil I (1686-1753)
Zilver, $6,2 \times 3,2 \times 3,2$
mrt: boompje, *om*, *jrl*: X, *hk* 1807
Inventarisnummer 14473
- 14
Wagen met paard, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4,3 \times 4 \times 6,5$ en $2,3 \times 1,1 \times 2,9$
twee om, *bt*
Inventarisnummer 14474
- 15
Man met ram, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,8 \times 2,1 \times 6,3$
m: JC of IC, *jrl*: B, *bt*
Inventarisnummer 14475
- 16
Schrijver aan tafel, 1704-1734
Haarlems meester
Zilver, $3,4 \times 4 \times 5$
mrt: hertje, *kl.k.*: Haarlem, *hk* 1807
Inventarisnummer 14476
- 17
Garenwinder, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $5,5 \times 4,1 \times 1,75$
Inventarisnummer 14477
- 18
Loddereindoos, 1891
Jan Dirk Wendels (wz 1880-1929)
Zilver, $4,95 \times 3,5 \times 2,4$
mrt: WR 80, *gr.k.*: Nederland, *jrl*: C
Inventarisnummer 14478
in een loddereindoosje zat een sponsje waarop reukwater, lodderein genaamd (= l'eau de la reine), werd gesprenkeld
- 19
Kamerbiljart, 19de eeuw
Anoniem
Zilver, $3,2 \times 3,1 \times 4,5$
m: tweemaal W
Inventarisnummer 14479
- 20
Stoel, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $6,6 \times 3,2 \times 2,6$
geen merktekens
Inventarisnummer 14480
- 21
Stoel, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $6,6 \times 3,2 \times 2,6$
hk 1807
Inventarisnummer 14481
- 22
Stoof, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,7 \times 2,7 \times 3$
om, *hk* 1807
Inventarisnummer 14482
- 23
Kooi voor gevogelte, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $5,4 \times \phi 3,9$
hk 1807
Inventarisnummer 14483
- 24
Bakermat, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,8 \times 4,3 \times 8,9$
hk 1807
Inventarisnummer 14484
een bakermat is een mand die op de grond stond en waarin de baker met gestrekte benen ging zitten als ze een baby op haar schoot verzorgde.
- 25
Molen, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $7,2 \times 6 \times 3,6$
hk 1807
Inventarisnummer 14485
- 26
Brandewijnkom 18de eeuw (?)
Anoniem
Zilver, ovaal $4,1 \times 15,3 \times 7$
mrt: B, IB of JB, leeuw, *jrl*: H en blst : vis
Inventarisnummer 14486
- 27
Schotel, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, ovaal $0,3 \times 11,1 \times 9,5$
mrt (?): tulp (?), *om*, *jrl*: N of Z (?) en blst : zwijnskop
Inventarisnummer 14487
- 28
Vleesschotel, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, ovaal $0,7 \times 11 \times 7,8$
om, *hk* 1807
Inventarisnummer 14488
- 29
Vleesschotel, 1781
Abraham Vilelle (1756-1800)
Zilver, $0,5 \times 4,5 \times 3,8$
mrt: AV, k: Amsterdam, *jrl*: W, *bt*
Inventarisnummer 14489
- 30
Plooischotel, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $1,2 \times \phi 6,3$
hk 1807
Inventarisnummer 14490

- 31
Schaal op pootjes, 18de eeuw
Anoniem
Zilver ovaal, 0,7 × 2,8 × 3,5
hk 1807
Inventarisnummer 14491
- 32
Schaal, 18de eeuw (?)
Anoniem
Zilver, 0,8 × ϕ 3,4 × 2,1
om, bt
Inventarisnummer 14492
- 33
Schaal, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 0,8 × ϕ 3,4
om, bt
Inventarisnummer 14493
- 34
Kom,
Frederik van Strant II (1709-na 1749)
Zilver, 1,6 × ϕ 3,5 × 1,4
mrt: FVS, kl.k.: Amsterdam, bt.
Inventarisnummer 14494
- 35
Kom, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 1,3 × ϕ 2,2 × 1
bt
Inventarisnummer 14495
- 36
Tabakspot,
Willem van Strant (1682-1742)
Zilver, 3 × ϕ 2,8
mrt: VS, kl.k.: Amsterdam, hk 1807
Inventarisnummer 14496
- 37
Tabakspot, 18de eeuw
Jan Straatman (meester 1732)
Zilver, 2,5 × ϕ 1,9
mrt: IS, kl.k.: Utrecht, jrl: Y, bt
Inventarisnummer 14497
- 38
Steelekomfoor, 18de eeuw
Amsterdams meester
Zilver, 2,9 × ϕ 4,1 (kom)
om, kl.k.: Amsterdam, hk 1807
Inventarisnummer 14498
- 39
Steelekomfoor, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 1,2 × ϕ 2,4 (kom)
bt
Inventarisnummer 14499
- 40
Komfoor, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 2,4 × 4 × 1
tweemaal om, bt
Inventarisnummer 14500

- 41
Vergiet, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 0,8 × ϕ 5,7 (zonder handvaten)
hk 1807
Inventarisnummer 14501
- 42
Doos op pootjes, 18de eeuw
Cornelis Coutrier (1702-1749)
Zilver, 4,6 × 3,7 × 2,9
mrt: schelp, hk 1807
Inventarisnummer 14502
- 43
Theebus, 1720
Frederik van Strant I (1678-1727)
Zilver, 3,2 × 4,4 × 2,1
mrt: FS, kl.k.: Amsterdam, jrl: K
Inventarisnummer 14503
- 44
Ketel, 18de eeuw
Sybout Buma (Bouma) van Harlingen (1718-1767), toegeschreven
Zilver, 4,3 × 4,6 × ϕ 3,2
mrt: B
Inventarisnummer 14504
- 45
Komfoor, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 3,2 × 4,1 × 2,7
bt
Inventarisnummer 14505
- 46
Ketel, 1744
Jan Borduur (1698-1766)
Zilver, 5,9 × ϕ 4,3
mrt: JB kl.k.: Amsterdam, jrl: K, bt, pb
Inventarisnummer 14506
- 47
Tretpot, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 4,7 × 5,2 × ϕ 4,2
tweemaal om, bt
Inventarisnummer 14507
- 48
Tretpot, 1720
Frederik van Strant I (1678-1727)
Zilver, 2,7 × 5,2 × ϕ 3,6
mrt: FS, kl.k.: Amsterdam, jrl: K
Inventarisnummer 14508
- 49
Tretpot, 18de eeuw
Amsterdams meester
Zilver, 3,2 × 5,7 × ϕ 3,8
om, kl.k.: Amsterdam, hk 1807
Inventarisnummer 14509
- 50
Koffiekan, 1734
Frederik van Strant (1709-na 1749)
Zilver, 5,6 × 5,1 × ϕ 3,3
mrt: FVS, kl.k.: Amsterdam, bt
Inventarisnummer 14510

- 51
Schenkkan, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 5,7 × 3,9 × 3
tweemaal om, hk 1807
Inventarisnummer 14511
- 52
Hengselmand, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 6 × 3,3 × 2,9
tweemaal W, hk 1807
Inventarisnummer 14512
- 57
Groente emmer, 1738
Amsterdams meester
Zilver, 6,1 × ϕ 3,7
kl.k.: Amsterdam, jrl: D, tweemaal om, bt, pb
Inventarisnummer 14513
- 54
Blaker, 1804
Amsterdams meester
Zilver, 2,9 × 4,3 × ϕ 3,7
om, kl.k.: Amsterdam, jrl: V, hk 1807, bt
Inventarisnummer 14514
- 55
Kwispedoor, 18de eeuw
Jan Straatman (meester 1732)
Zilver, 1,7 × 2,9 × ϕ 2,5
mrt: IS, kl.k.: Utrecht, jrl: Y, bt
Inventarisnummer 14515
- 56
Fonteintje, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 3,9 × 2,9 × 2,9
hk 1807
Inventarisnummer 14516
- 57
Snuiterhouder, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 3 × 2,1 × 1
hk 1807
Inventarisnummer 14517
- 58
Fles, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 4,5 × ϕ 2,7
hk 1807
Inventarisnummer 14518
- 59
Kroes, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, 1,7 × 1,8 × ϕ 1,1
bt
Inventarisnummer 14519
- 60
Ronde doos, 19de eeuw
Anoniem
Zilver, 1,3 × ϕ 2,2
geen merktekens
Inventarisnummer 14520

61

Rasp, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $5,6 \times 2 \times 4,1$
tweemaal om, *hk 1807*
Inventarisnummer 14521

62

Lepelrek met zes lepels, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $5,5 \times 2,8 \times 1,6$
hk 1807
Inventarisnummer 14522

63

Asschep, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $9,8 \times 2,6 \times 0,3$
tweemaal om, *hk 1807*
Inventarisnummer 14523

64

Treet (onderzetter), 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $6,9 \times 3,6 \times 0,5$
om, *bt*
Inventarisnummer 14524

65

Treet met vis, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $6,6 \times 3,7 \times 0,6$
geen merktekens
Inventarisnummer 14525

66

Treet met vis, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $6,9 \times 3,7 \times 0,5$
om, *hk 1807*
Inventarisnummer 14526

67

Snuiter, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4,8 \times 1,2 \times 0,7$
hk 1807, *bt*
Inventarisnummer 14527

68

Snuiter, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $5,4 \times 2,4 \times 0,8$
om, *hk 1807*
Inventarisnummer 14528

69

Schaar, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4,3 \times 1,8 \times 0,2$
om, *hk 1807*
Inventarisnummer 14529

70

Vuurtang, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $11,3 \times 2,3$
om, *hk 1807*
Inventarisnummer 14530

71

Schrobber, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,1 \times 1,2 \times 1$ (*zonder steel*)
bt
Inventarisnummer 14532

72

Goudse pijp, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $6,6 \times 0,3 \times 1,1 \times \phi 0,6$
bt
Inventarisnummer 14533

73

Hamer, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $4,9 \times 2,9 \times 0,4$
bt
Inventarisnummer 14534

74

Twee gespen, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $2,2 \times 1,2 \times 0,5$
m: blaadje, *hk 1807*
Inventarisnummer 14535

75

Hondehok met hond, 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $1,7 \times 2,5 \times 1,5$
geen merktekens
Inventarisnummer 14536

76

Kaarsenkroon, eind 18de eeuw
Anoniem
Zilver, $11,8 \times 16,6$
hk 1807
Inventarisnummer 14537

De maten staan opgegeven in centimeters

afkortingen:

blst: belastingstempel
blst zwijnskop: belastingstempel gebruikt voor kleine, vreemde werken 1852-1909
blst vis: belastingstempel gebruikt 1852-1893
bt: bijltjesteken, merk gebruikt voor oude in de handel terugkerende werken 1852-1927
gr.k: grote keur
hk: herkeuringsmerk
hk 1807: gekroonde O, herkeuringsmerk van 1807
jrl: jaarletter
k: keur
kl.k: kleine keur
mrt: meesterteken
om: onleesbaar of onduidelijk merk
pb: pijlenbundel, waarborgmerk voor klein werk van beide gehalten, 1812-1813